

Nâng cao chất lượng rèn luyện kĩ năng xướng âm cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non trình độ cử nhân sư phạm thông qua xây dựng hệ thống bài luyện tập thực hành

Võ Trọng Vinh

Trường Đại học Vinh
182 Lê Duẩn, thành phố Vinh,
tỉnh Nghệ An, Việt Nam
Email: vovinh02@gmail.com

TÓM TẮT: *Kĩ năng xướng âm giúp người học giải mã các kí hiệu hình nốt ghi trên khuôn nhạc bao gồm trường độ và cao độ. Trong quá trình đào tạo sinh viên ngành Giáo dục mầm non trình độ cử nhân sư phạm, kĩ năng xướng âm được hình thành chưa tốt. Nguyên nhân cơ bản là do thời lượng của môn học rất ít, năng khiếu âm nhạc của sinh viên hạn chế, việc tự luyện tập của sinh viên chưa hiệu quả. Bài báo trình bày một số bài luyện tập về phách, tiết tấu và cao độ, trên cơ sở đó hướng dẫn sinh viên cách học theo hướng phát huy được khả năng tự học, tự rèn luyện, rút ngắn được thời gian học tập, nâng cao chất lượng rèn luyện kĩ năng xướng âm cho sinh viên.*

TỪ KHÓA: Xướng âm; dạy học âm nhạc; bài luyện tập; phách; tiết tấu; cao độ.

→ Nhận bài 14/7/2020 → Nhận bài đã chỉnh sửa 01/10/2020 → Duyệt đăng 10/5/2021.

1. Đặt vấn đề

Âm nhạc là một trong những bộ môn nghệ thuật góp phần làm phong phú đời sống tâm hồn trẻ thơ. Lời ca và giai điệu của của bài hát, bản nhạc giúp trẻ có những rung cảm mạnh mẽ, từ đó trẻ biết cảm nhận tác phẩm và trải nghiệm những xúc cảm của mình. Để phát huy được tác dụng của âm nhạc trong giáo dục (GD) thẩm mỹ cho trẻ thì năng lực âm nhạc của người giáo viên (GV) mầm non (MN) là yếu tố quan trọng hàng đầu. Muốn tổ chức được các hoạt động âm nhạc ở trường MN, GV MN cần được trang bị một số kiến thức cơ bản về lí thuyết, phương pháp dạy học âm nhạc và một số kĩ năng thực hành âm nhạc như hát, đàn, xướng âm, biểu diễn âm nhạc.

Trong các phân môn Âm nhạc thuộc chương trình đào tạo GV MN, trình độ cử nhân sư phạm, phân môn Xướng âm có vị trí hết sức quan trọng, có tính chất làm nền tảng và hỗ trợ cho các phân môn khác. Phân môn này giúp sinh viên (SV) biết cách đọc đúng cao độ, trường độ, cách thể hiện sắc thái một tác phẩm âm nhạc bằng các kí hiệu ghi trên bản nhạc. Khi SV hiểu được các kí hiệu trên bản nhạc thì có thể tự mình thể hiện được một ca khúc, đàn được một tác phẩm âm nhạc và khi đó mới khai thác được giá trị của bản nhạc trong cuộc sống và công việc của mình. Tuy nhiên, trong thực tiễn đào tạo, kết quả rèn luyện kĩ năng xướng âm của SV chưa cao, ảnh hưởng đến cả kết quả học tập các phân môn khác. Bài báo giới thiệu *hệ thống bài luyện tập/thực hành* nhằm rèn luyện kĩ năng xướng âm cho SV trên các căn cứ lí luận và thực tiễn có liên quan.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm và thuật ngữ sử dụng trong bài báo

- **Xướng âm:** Xướng âm là một thuật ngữ có gốc từ tiếng Pháp - *solfège*. Ở Việt Nam, theo cách diễn giải của các tác giả Đào Trọng Từ, Đỗ Mạnh Tường, Đức Bằng thì đó là “hát những nốt trên khuôn nhạc đúng nhịp, phách, cao độ, trường độ và sắc thái” [1, tr.93]; còn theo Trịnh Hoài Thu thì “Xướng âm là việc mã hóa các nốt nhạc thành thanh âm thanh với âm sắc giọng người” [2, tr.16]. Các cách diễn giải trên đều có một điểm chung đó là xướng âm là dùng giọng người để đọc/hát những nốt nhạc ghi trên bản nhạc sao cho chính xác về cao độ, trường độ, sắc thái và các kí hiệu được ghi trong bản nhạc.

- **Cao độ:** Cao độ là “độ cao thấp của âm thanh phụ thuộc vào tần số dao động của vật thể rung. Độ dao động càng nhiều âm thanh càng cao và ngược lại.” [3, tr.4] Cao độ được thể hiện ở vị trí âm các nốt nhạc nằm trên khuôn nhạc với từng loại khoá cụ thể. Trong đó, cung và nửa cung là đơn vị để so sánh sự tương quan về cao độ giữa các âm thanh [3, tr.10]. Trong dạy học xướng âm cao độ luôn được coi trọng bởi việc đọc chính xác cao độ của âm thanh là một trong những nhân tố hình thành nên giai điệu của âm nhạc.

- **Trường độ:** “Trường độ là độ dài ngắn của âm thanh. Độ dài của âm thanh phụ thuộc vào thời gian cũng như quy mô của giao động lúc âm thanh bắt đầu vang lên” [3, tr.4]. Trường độ đóng một vai trò rất quan trọng trong bản nhạc. Bởi vì, độ dài ngắn của âm thanh sẽ tạo nên sự chuyển động lúc đều đặn, lúc nhịp nhàng,

lúc ngân nga, lúc vui tươi, lúc dồn dập... của bản nhạc. Đơn vị đo trường độ trong âm nhạc là **nhịp** và **phách**. *Phách* là khoảng thời gian trôi qua giữa hai tiếng gõ liền kề. Những phách có trọng âm là phách mạnh, còn những phách không có trọng âm là phách nhẹ [3, tr.26]. *Nhịp* là những khoảng cách thời gian được chia đều trong tác phẩm âm nhạc [3, tr.26]. Những loại nhịp phổ biến trong chương trình đào tạo cho SV MN là: 2/4; 3/4; 3/8. Trong âm nhạc, trường độ của âm thanh luôn chuyển động luân phiên nối tiếp nhau. Sự tương quan trường độ của các âm thanh nối tiếp nhau được gọi là **tiết tấu** [3, tr.21].

2.2. Yêu cầu về kĩ năng xướng âm đối với sinh viên chuyên ngành Giáo dục mầm non

Rèn luyện tốt các kĩ năng xướng âm chính là để người GV MN tương lai hát và dạy hát đúng, hát hay cho trẻ, có thể sử dụng được một nhạc cụ trong quá trình tổ chức các hoạt động âm nhạc ở trường MN. SV phải biết đọc bản nhạc thành giai điệu, giải quyết các kĩ năng đọc cao độ, trường độ, các loại nhịp, phách và thể hiện được sắc thái của các bản nhạc từ 0 đến 1,2 dấu hóa, các mẫu tiết tấu từ dễ đến khó. Đối với trình độ cử nhân sư phạm MN, SV cần hình thành kĩ năng xướng âm thường ở mức độ dễ với các mẫu xướng âm là các bài hát viết cho trẻ thơ với nhịp phổ biến là: 2/4; 3/4; 4/4; 3/8.

2.3. Thực trạng hạn chế trong rèn luyện kĩ năng xướng âm của sinh viên ngành Giáo dục mầm non tại Trường Đại học Vinh

Thứ nhất, hạn chế về năng khiếu âm nhạc của SV. Xướng âm là một phân môn học tập khó vì đặc thù của phân môn xướng âm là luyện tập thực hành, áp dụng các kiến thức lí thuyết để giải mã những ký hiệu trên bản nhạc thành giai điệu vang lên một cách chính xác. Nó đòi hỏi người học phải có năng khiếu âm nhạc trong khi SV ngành GD MN nhìn chung năng khiếu âm nhạc hạn chế. Về thẩm âm, khả năng phân biệt tiết tấu của các em còn hạn chế cho nên khi đọc xướng âm, ghép lời hay sai về cao độ, trường độ. Đa số các em hát hoặc đàn còn bị sai nhịp, phách, không chuẩn xác về tiết tấu, phát âm vẫn sử dụng tiếng địa phương, chưa biết cách lấy hơi đúng vị trí. Khi hát kết hợp gõ phách thường bị sai ở những chỗ có đảo phách và trường độ ngắn dài. Qua hướng dẫn luyện tập, kiểm tra khảo sát trong quá

trình trực tiếp giảng dạy phân môn cho 90 SV khóa 58, chúng tôi có kết quả đánh giá về năng lực xướng âm của các em như sau (xem Bảng 1):

Thứ hai, hạn chế về thời gian đào tạo phân môn và thời lượng thực hành trên lớp. Phân môn này đòi hỏi ở SV sự đầu tư thời gian, sự kiên trì, tích cực luyện tập qua một quá trình. Tuy nhiên, quỹ thời gian của chương trình đào tạo dành cho môn âm nhạc cơ bản trong đó có phân môn xướng âm không nhiều, thời gian luyện tập trên lớp rất hạn hẹp (Chương trình của Trường Đại học Sư phạm Hà Nội gồm 2 tín chỉ, chương trình của Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh gồm 3 tín chỉ, chương trình của Trường Đại học Vinh gồm 4 tín chỉ - trong đó 1 tín chỉ dành cho xướng âm).

Thứ ba, tính tích cực chủ động của SV chưa cao, thiếu phương pháp học tập, thiếu cố gắng và công phu trong việc tự luyện tập. Không hiếm những giờ trả bài trên lớp, rất nhiều SV chưa phá được bài, xướng âm sai về cao độ, trường độ, không xử lí được nhịp điệu, tiết tấu cũng như sắc thái bản nhạc.

Xem xét từ các điều kiện để hình thành kĩ năng, có thể nhận thấy nguyên nhân cơ bản của thực trạng hạn chế nêu trên thuộc về việc thiếu hệ thống bài tập thực hành để tạo thuận lợi cho việc tự rèn luyện, tự kiểm tra kĩ năng xướng âm của SV và việc kiểm tra, đánh giá của giảng viên về mức độ hình thành ở SV năng lực xướng âm.

2.4. Xây dựng hệ thống bài tập thực hành để nâng cao chất lượng học tập môn Xướng âm cho sinh viên

Hệ thống bài tập thực hành cần được xây dựng dựa trên thực tế năng lực xướng âm của SV, làm sao vừa đảm bảo đủ độ khó vừa có tính khả thi. Vì vậy, cần căn cứ vào các dạng phách từ dễ đến khó (phách nguyên, chia), căn cứ vào các loại quãng (liền bậc, nhảy cách)... để đưa ra các bài tập nhằm giúp các em cải thiện dần những hạn chế về phân phách, nhịp, xác định cao độ, trường độ trong quá trình rèn luyện kĩ năng xướng âm. Từ những căn cứ trên, chúng tôi đã xác lập quy trình xây dựng hệ thống bài tập để đưa vào quá trình luyện tập của SV là đi từ xây dựng các bài tập cơ bản đến các bài tập ứng dụng và nâng cao. Minh họa như sau:

2.4.1. Các bài tập cơ bản đầu tiên

Các bài luyện tập đầu tiên rất quan trọng, nó quyết

Bảng 1: Khảo sát năng lực thực hành xướng âm

Nội dung	Đối tượng	Năm học	Số lượng SV	Kết quả			
				Giỏi	Khá	T/ bình	Yếu
Xướng âm	K 58 MN	2018 -2019	90	5	15	40	30
Tỉ lệ %				5,5%	16,7%	44,4%	33,4%

định lớn cho cả quá trình học tập sau này. Do vậy, giảng viên cần đưa ra những bài luyện tập kết hợp giữa lí thuyết và thực hành, vừa sức với khả năng của SV, làm tiền đề cho quá trình tự học tự rèn luyện của SV. Sau đây là minh họa một số dạng bài luyện tập cơ bản.

a. Bài tập về các dạng phách

Mục đích của các bài tập này giúp người học hiểu và thực hiện được các dạng phách nguyên, phách chia để áp dụng vào các bài xướng âm, đàn và hát.

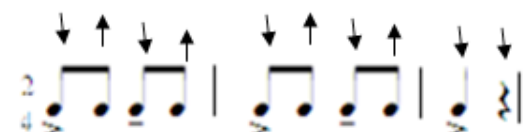
* Các dạng phách:

- Phách nguyên: Mỗi phách có một nốt

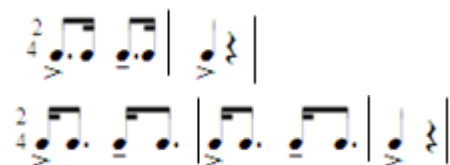
Ví dụ:

- Phách chia 2 phần đều nhau: Mỗi phách gồm 2 nốt có giá trị trường độ bằng nhau, khi thực hiện phần mạnh đập xuống, phần nhẹ nhấc lên.

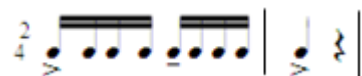

Ví dụ 1:

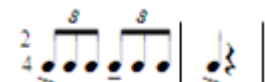
- Phách chia 2 phần không đều nhau: Mỗi phách gồm 2 nốt có giá trị trường độ không bằng nhau. Ví dụ 2:

- Phách chia 4 phần đều nhau. Ví dụ 3:

- Phách chia 3 phần đều nhau. Ví dụ 4:

- Phách chia 3 phần không đều nhau. Ví dụ 5:

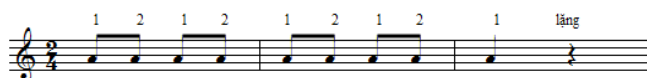

* Hướng dẫn luyện tập: Cho SV luyện tập riêng từng dạng phách thành thạo. Trong quá trình luyện tập, có thể có những thủ pháp khác nhau. Nhưng bước đầu cho SV luyện tập theo cách đếm số là dễ dàng và hiệu quả nhất, sau khi đếm số thì cho nói tên nốt nhạc. Ví dụ:

- Đối với phách nguyên ta điền số 1:

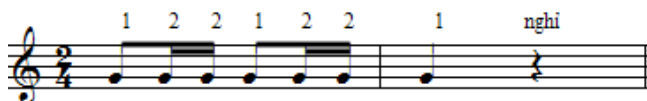
- Đối với phách chia 2 đều nhau (2 nốt đơn) ta điền số 1-2, phần mạnh được đánh số 1, phần nhẹ được đánh số 2:

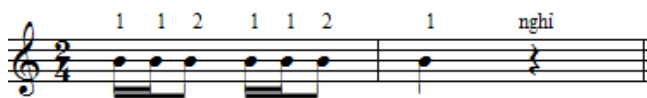
- Đối với phách chia 3 đều nhau, ta điền số 1-2-3:

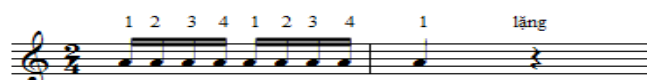
- Đối với phách chia 3 không đều nhau (giật sau) ta điền số 1- 22, phần mạnh được đánh số 1, phần nhẹ được đánh số 2 2:

- Đối với phách chia 3 không đều nhau (giật trước) ta điền số 11- 2, phần mạnh được đánh số 1 1, phần nhẹ được đánh số 2:

- Đối với phách chia 4 ta điền số 1-2-3-4:

b. Các bài luyện tập kết hợp tiết tấu và tên nốt nhạc

Mục đích của các bài tập này là giúp SV hiểu, thực hiện được các dạng phách và thuộc tên nốt trong một thời gian ngắn nhất để từ đó áp dụng tự giải quyết được các bài tập xướng âm, các bài đàn đơn giản trong chương trình âm nhạc ở MN.

* Các dạng bài

- Bài tập kết hợp phách nguyên và phách chia 2 đều

Đếm số 1 1 2 1 nghỉ 1 2 1 2 1 1

Đọc tên nốt

- Bài tập kết hợp phách nguyên, chia 2, chia 3, chia 4

Đếm số 1 1 2 1 1 2 1 1 2 2 1 nghỉ

Đọc tên nốt

Đếm số 1 1 2 1 1 2 1 1 2 3 4 1 nghỉ

Đọc tên nốt

* Hướng dẫn luyện tập:

Bước 1: Đếm số kết hợp gõ phách.

Bước 2: Sau khi đếm số kết hợp gõ phách thành thạo

thì thay các số bằng tên nốt nhạc (la, đô) kết hợp gõ phách.

Bước 3: Khi đọc thành thạo mẫu tiết tấu 1 có tên nốt là (đô) ta thay nốt (đô) bằng các nốt khác (mi, son ...)

c. Các bài luyện tập cao độ

Mục đích của dạng bài tập này là giúp SV biết cách đọc và đọc đúng cao độ 7 âm cơ bản liền bậc và nhảy quãng.

* Các dạng bài:

- Tập đọc gam và các hợp âm chính của giọng Cdur

- Bài tập kết hợp quãng 2 liền bậc và quãng 3 giọng Cdur

* Hướng dẫn luyện tập:

Bước 1: Đọc gam đô trưởng và các hợp âm (C - F đảo 2 - G)

Bước 2: Đọc tên nốt kết hợp gõ phách.

Bước 3: Đọc cao độ kết hợp gõ phách (bài tập kết hợp quãng 2 liền bậc và quãng 3).

Khi đọc thành thạo ở giọng Cdur, GV hướng dẫn cho SV đọc ở giọng Gdur, Fdur với dạng bài tập tương tự.

2.4.2. Các bài tập ứng dụng

Mục đích của dạng bài tập này giúp SV đọc đúng cao độ các âm cơ bản và biết gõ các phách nguyên. Dựa vào giai điệu của bài cơ bản, chúng tôi phát triển thành bài nâng cao với các dạng phách chia 2,3,4, đều và không đều. Đối với SV ngành GD MN, quỹ thời gian để học môn Âm nhạc rất ít. Do vậy, trong quá trình học môn xướng âm, chúng tôi đề cao phần tiết tấu hơn cao độ. Với dạng bài tập này, SV sẽ luyện tập để đọc được các dạng tiết tấu trong một khoảng thời gian ngắn. Khi nắm chắc các dạng tiết tấu, SV có thể tự thực hành đàn các bài trong chương trình và các bài nâng cao.

* Dạng bài minh họa:

Bài 1: Con chim ry

Bài phát triển nâng cao:

* Hướng dẫn luyện tập:

Bước 1: Đọc gam Cdur, âm ổn định.

Bước 2: Phân phách.

Bước 3: Nói tên nốt nhạc kết hợp gõ phách.

Bước 4: Đọc cao độ kết hợp gõ phách.

Bài 2: Em chơi đu

Nhạc và lời: Mộng Lân

Bài phát triển nâng cao:

Bài 3: Em tập lái ô tô

Nhạc và lời: Nguyễn Văn Tý

Bài phát triển nâng cao:

* Hướng dẫn luyện tập:

Bước 1: Đọc gam Fdur, âm ổn định.

Bước 2: Phân phách.

Bước 3: Nói tên nốt nhạc kết hợp gõ phách.

Bước 4: Đọc cao độ kết hợp gõ phách.

3. Kết luận

Phân môn xướng âm trong chương trình đào tạo GV MN trong trường đại học có một vị trí rất quan trọng. Nó tổng hợp, khắc sâu các kiến thức về lý thuyết âm nhạc, tạo tiền đề cho các môn học khác (hát, đàn, múa). Những bài luyện tập xướng âm phù hợp với điều kiện, năng lực của SV sẽ nâng cao chất lượng dạy học, tăng cường hiệu quả rèn luyện kỹ năng xướng âm nói riêng, năng lực âm nhạc nói chung, góp phần đào tạo ra những GV MN có đủ năng lực để giảng dạy, tổ chức các hoạt động âm nhạc trong các trường MN. Hệ thống các bài

luyện tập bao gồm cả luyện tập cơ bản và các bài tập ứng dụng luyện tập nâng cao sẽ định hướng cho SV phương pháp tự học - thực hành một cách khoa học, bồi

dưỡng tính tích cực chủ động trong học tập của SV theo đúng tinh thần đào tạo tín chỉ và góp phần khắc phục sự hạn chế về thời lượng của chương trình lên lớp.

Tài liệu tham khảo

[1] Đào Trọng Từ - Đỗ Mạnh Tường - Đức Bằng, (1984), <i>Thuật ngữ và kí hiệu âm nhạc thường dùng</i> .	[4] Nguyễn Văn Nhân, (2008), <i>Giáo trình Âm nhạc</i> , NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
[2] Trịnh Hoài Thu, (2011), <i>Phương pháp dạy học Kí - Xướng âm</i> , NXB Âm nhạc.	[5] Mai Tuấn Sơn, (2014), <i>Phương pháp dạy học âm nhạc cho trẻ mầm non</i> , NXB Văn hóa dân tộc.
[3] Phạm Tú Hương, (1999), <i>Lí thuyết âm nhạc cơ bản</i> , NXB Giáo dục, Hà Nội.	[6] Phạm Thanh Vân - Nguyễn Hoàn Thông, (2004), <i>Giáo trình đọc và ghi nhạc</i> , NXB Giáo dục, Hà Nội.

IMPROVING THE QUALITY OF VOCAL TRAINING SKILLS FOR UNIVERSITY - LEVEL STUDENTS MAJORED IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION THROUGH BUILDING THE PRACTICE SYSTEM

Vo Trong Vinh

Vinh University
182 Le Duan, Vinh city,
Nghe An province, Vietnam
Email: vovinh02@gmail.com

ABSTRACT: *Vocal skills help learners to decode note symbols recorded on the stave, including duration and pitch. In the process of training university - level students majored in Early Childhood Education, it draws attention to the fact that their vocal skills have not been formed well. There are some main reasons that lead to this situation such as: duration of the subject is short, the musical talent of students is limited, and the self-practice competence of students is not good enough. Therefore, an attempt is made to build a number of exercises about beat, tempo and pitch, which is considered as the basis for students to be instructed to promote their competence of self-study, self-training in order to shorten the study time as well as improve the quality of vocal training skills for the students.*

KEYWORDS: *Vocal; music teaching; practice exercises; beat; tempo; pitch.*